

М. В. Кічурчак

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки України
Львівського національного університету
імені Івана Франка, Україна
Marianna_Kichurchak@ukr.net

Теоретико-методологічні детермінанти механізму відтворення суспільних благ

Анотація. Мета статті – з'ясувати теоретико-методологічні особливості функціонування механізму відтворення суспільних благ і виокремити закономірності його формування в трансформаційній економіці України. Обґрунтовано, що такий механізм доречно детермінувати як споріднений з економічним, фінансовим, бюджетним і фіскальним механізмами; об'єктивно зумовлений та ієрархічний за цілями; пов'язаний із явищем синергізму та вбудований у комплекс соціально-економічної політики. Визначено особливості формування механізму відтворення суспільних благ в Україні, а саме: зміни в інституційному забезпеченні виробництва таких благ унаслідок становлення ринкової економічної системи; перебудова сукупності взаємозв'язків зазначеного механізму з відповідними компонентами економічної системи, що спричинене переформатуванням процедури організації фіскального обміну; перегляд принципів визначення граничних обсягів споживання суспільних благ, індикаторами чого є пропорції розподілу та перерозподілу ВВП; розбудова багатоканальної системи фінансування виробництва суспільних благ.

Ключові слова: суспільні блага, відтворення, механізм, ринкова економіка.

Marianna Kichurchak

Ph.D. (Economics), Associate Professor,
Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine

Theoretic-methodological determinants of the public goods reproduction mechanism

Abstract. The purpose of research is to determine the theoretic-methodological peculiarities of the public goods reproduction mechanism functioning and the patterns of its forming in the transformational Ukrainian economy. The main approaches to the interpretation of the public goods reproduction mechanism character were analysed; the understanding of its essence was improved, and the most important constituents of this mechanism were at the conceptual level were identified. It was grounded that the public goods reproduction mechanism is appropriate to determine as related to the economic, financial, budgetary and fiscal mechanisms; objectively provided and multilevel by its aims; connected with synergism and inclusive to the social-economic policy complex. The peculiarities of this mechanism formation in Ukraine have been found, namely: the institutional adjustment of the public goods production taking into account forming of the market economic system; the interactions and relationships reorganizing of the public goods reproduction mechanism with proper components in the economic system caused by the fiscal operation reformatting; the principles to determine the marginal capacity in the public goods consumption review, the indicators of which are the distribution and redistribution of GDP proportions; the multi-channel system formation to finance the public goods production.

Keywords: Public Goods, Reproduction, Mechanism, Market Economic System

JEL Classification: B 41, H 41, P 10

М. В. Кичурчак

кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры экономики Украины Львовского национального университета имени Ивана Франко, Украина

Теоретико-методологические детерминанты механизма воспроизведения общественных благ

Аннотация. Цель статьи – выявить теоретико-методологические особенности функционирования механизма воспроизводства общественных благ и обозначить закономерности его формирования в трансформационной экономике Украины. Обосновано, что такой механизм уместно детерминировать как сопряженный с экономическим, финансовым, бюджетным и фискальным механизмами; объективно обусловленный и иерархический по целям; связанный с явлением синергизма и встроенный в комплекс социально-экономической политики. Определены особенности формирования механизма воспроизводства общественных благ в Украине, а именно: изменения в институциональном обеспечении производства таких благ вследствие становления рыночной экономической системы; перестройка совокупности взаимосвязей и взаимоотношений данного механизма с соответствующими компонентами экономической системы, что обусловлено переформатированием процедуры организации фискального обмена; пересмотр принципов определения граничных объемов потребления общественных благ, индикаторами чего являются пропорции распределения и перераспределения ВВП; развитие многоканальной системы финансирования производства общественных благ.

Ключевые слова: общественные блага, воспроизводство, механизм, рыночная экономика.

Постановка проблеми. Необхідність наукового відображення характеру взаємодії держави та споживачів суспільних благ передбачає окреслення теоретико-методологічних засад функціонування механізму відтворення таких благ. Актуалізує цю проблематику й те, що на сьогоднішній день недостатньою мірою детерміновано специфіку такого механізму для економічної системи, в якій відбувся перехід від адміністративно-командного до ринкового способу виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням природи економічного механізму відтворення суспільних благ й окремих його складових займалися такі зарубіжні вчені, як: А. Бінгер (A. Binger), С. Боулс (S. Bowls),

Дж. М. Б'юкенен (J. M. Buchanan), Л. Гурвіц (L. Hurwicz), І. Кауль (I. Kaul), Р. Б. Маєрсон (R. B. Myerson), Р. А. Масгрейв (R. A. Musgrave) та ін. На пострадянському просторі регуляторні функції господарського механізму аналізували О. Соскін, А. Чухно; фінансового механізму – О. Ковалюк, М. Крупка, С. Онишко; бюджетного механізму – І. Запатріна, Т. Затонацька, Л. Лисяк; фіскального механізму – Т. Сфименко, Б. Тропіна; частково стосувалися питань механізму відтворення суспільних благ праці Ю. Вінокурової, О. Длугопольського, Н. Ліневої, Ю. Федорової та ін. Хоча ці дослідження мають неабияку наукову цінність, залишаються не до кінця вирішеними окремі частини загальної проблеми, що пов'язана з

визначенням на концептуальному рівні основних детермінант функціонування механізму відтворення суспільних благ.

Мета статті – з'ясувати теоретико-методологічні особливості функціонування механізму відтворення суспільних благ і виокремити закономірності його формування в трансформаційній економіці України.

Основні результати дослідження. У науковій гносеології детермінація роботи механізму відтворення суспільних благ (СБ) передбачає уточнення його природи, трактування якої містить елементи дискусії. Вважається, що такий механізм є «сукупністю соціально-економічних інститутів, за допомогою яких забезпечується збалансування обсягів випуску і потреб населення в СБ» [1, 4]; а модель надання локальних СБ для транзитивної економіки пов'язана з виявленням уподобань через виборчі механізми представницької демократії, референдуми, мітинги, протести, ініціативи некомерційних організацій [2, 16, 23]. Ефективність механізму відтворення СБ передбачає збалансування вимог максимізації сукупного добробуту та прогресивного розвитку національної економічної системи, підґрунтям чого є мінімізація трансакційних витрат [3, 32]. У представлених концепціях механізму відтворення є, на наш погляд, ряд недоліків, а саме: не окреслено чітко взаємодію соціально-економічних інститутів; не повною мірою визначено засоби досягнення цілей і характер взаємовідносин держави та споживачів СБ; частково знехтувано його спорідненість з іншими механізмами.

Конкретизація груп інструментів прямого й опосередкованого впливу для найголовніших стадій відтворення СБ стала підставою для побудови матриці механізмів їх виробництва [4, 120–121]. Тим самим було зафіксовано факт існування механізму відтворення СБ через паритет участі держави та приватного сектору в їх наданні й виборі каналів фінансування. Водночас, лише частково було детерміновано сутність такого механізму, взаємодію між його підсистемами й адаптивність до змін завдяки явищу синергізму. Посилення відкритості економічної системи активізувало розбудову механізму виробництва глобальних СБ, підґрунтям чого є інтерналізація, формування міжнародної системи оподаткування, поява нових форм і способів міжнародних фінансових розрахунків, участь різних міжнародних структур [5, 15–24, 35], а також модель взаємодії на національному і глобальному рівнях домогосподарств, уряду, зацікавлених груп і міжурядових організацій [6, 10–16]. Інтерналізація механізму виробництва СБ вивела на перший план суб'єктів міжнародних економічних відносин, які впливають на виробничу траєкторію суспільного економічного розвитку. Недооціненими виявилися пріоритетність надання, безпосередньо організація виробництва, цілі і завдання механізму відтворення СБ.

На нашу думку, з'ясувавши внутрішні та зовнішні зв'язки механізму відтворення СБ, слід брати до уваги концептуальні підходи, сформульовані для економічного механізму та його похідних. Для господарського (економічного) механізму притаманними є заданість цільової функції; наявність організаційних структур, конкретних форм господарювання, методів управління й правових норм; взаємозв'язки між економічними явищами, виникнення яких зумовлене початковим імпульсом; орієнтованість на деякий соціальний план (поведінку) [7, 63–64; 8, 62–65; 9, 588–589]. За аналогією, механізм відтворення СБ варто характеризувати з позицій циклічності виробництва, спрямованості на досягнення конкретного результату, застосовуваних методів, форм і важелів. При цьому такий механізм має ознаки системи, підґрунтям чого є фіскальний обмін, здатність до саморегуляції і наявність зворотних зв'язків між ним і ринковою економікою. Метою механізму відтворення СБ є забезпечення перманентності виробництва таких благ, а завданнями – налагодження кругообігу за стадіями виробництва для збалансування реальних можливостей пропозиції та попиту на блага у такий спосіб, який не призводив би до «фіаско» держави й деформації ринкової економічної системи.

Стимули для інституціоналізації відносин держави і споживачів СБ дає фінансовий механізм, започатковуючи розбудову багатоканальної системи фінансування виробництва таких благ. Тому дія фінансового механізму на відтворення СБ зумовлена необхідністю забезпечення впорядкованості, структуризації, охоплення різних сфер і видів взаємовідносин; переорієнтацією на інноваційність і здійснення структурної модернізації національної економіки [10, 39; 11, 61–73; 12, 160–162]. Завдяки цьому дієвим інструментом впливу на відтворення СБ стає бюджет, який вже через власний механізм відображає особливості їх надання.

Отже, регулювання механізму відтворення СБ досягається через впровадження та застосування різноманітних фінансових форм, методів, важелів та інструментів мобілізації і використання бюджетних коштів, відображення сукупності певних видів бюджетних відносин; об'єктивності розподільних відносин, які складають економічний зміст державного бюджету; органічною пов'язаністю з бюджетною політикою та соціально-економічними процесами [13, 178; 14, 171]. Таким чином, бюджетний механізм сприяє побудові моделі фіскального обміну, формуванню принципів розподілу й перерозподілу акумульованих бюджетних ресурсів, визначенню пріоритетності виробництва СБ у ринковій економічній системі. Альтернативно виробництво таких благ розглядається і крізь призму фіскального механізму реалізації соціальних функцій держави та його реформування; формування концептуальних підходів до розвитку податкової системи, основою якої є відповідний механізм податкового регулювання економіки; гармонізації інтересів суб'єктів господарювання завдяки визначенню найефективніших складових податкового механізму [15, 81; 16, 237–238]. Спорідненість механізму відтворення СБ з цими механізмами процедурно зумовлена підходами до регламентації фіскальних правил і відповідним режимом функціонування суспільних фінансів.

Згідно з представленим вище, вважаємо, що механізм відтворення СБ є способом організації відносин держави й споживачів таких благ щодо забезпечення безперервності їх виробництва, підґрунтям чого є сукупність форм, методів, важелів та інструментів, пов'язаних із формуванням і розподілом грошових та економічних ресурсів для досягнення якнайкращого задоволення попиту на СБ згідно зі встановленими в суспільстві пропорціями споживання.

У теоретико-методологічній площині такий механізм доречно детермінувати як: 1) похідний від господарського механізму та зближений з фінансовим, бюджетним, податковим і фіскальним механізмами, основою чого є його системна будова; 2) об'єктивно зумовлений, що пояснюється потребою внутрішньої самоорганізації відтворення СБ і закономірностями їх виробництва; 3) пов'язаний із синергетичним ефектом, який викликає взаємообумовлений вплив виробництва СБ на складові ринкової економічної системи, а останньої – на їх продукування; 4) вбудований у систему соціально-економічної політики, що необхідно для мінімізації неприйняття результатів дії зазначеного механізму та гармонізації його роботи з ринковим механізмом.

Теоретико-методологічне обґрунтування роботи механізму відтворення СБ стає, своєю чергою, підставою для визначення уподобань споживачів СБ, засад пріоритетності їх продукування й відповідної моделі організації виробництва, що зумовлює побудову дерева цілей механізму відтворення СБ (рис.). Згідно з цим, формалізуються правила взаємодії споживачів СБ і політичних сил щодо узгодження суспільних інтересів, упорядковуються розподільні й перерозподільні відносини, імплементується їх запровадження до економічної політики.

У теоретико-методологічній площині для механізму відтворення СБ визначено процедури суспільного вибору, дослідження поведінки споживачів й альтернативні способи їх надання [17, 1815–1818]; фіскальні правила чи інституції, котрі встановлюють межі, всередині яких можуть виникати колективні результати [18, 149–153]. У такий

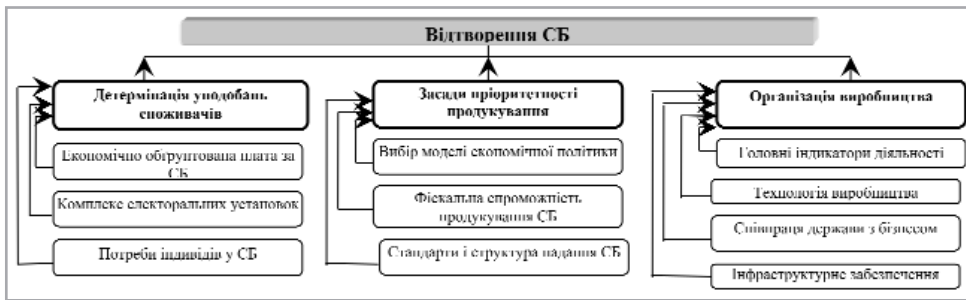

Рис. Дерево цілей механізму відтворення СБ в ринковій економічній системі

Джерело: Складено автором

спосіб робота механізму відтворення СБ набуває реально-го змісту через просторово-часову адаптивність до змін як на макро-, так і на мікрорівні.

У зв'язку з тим, що механізм відтворення СБ активно використовує регулятори свідомого походження, виникають ризики протидії його роботі, проявом чого є фрі-райдерство, тінізація економіки, рентопошукова поведінка представників влади. З теоретико-методологічної точки зору розв'язання цих проблем відбувається у контексті формування моделі ухвалення бюджетних рішень, в якій соціальний вибір має вплив на економічну ефективність і перерозподіл [19, 333–337], а також на визначення підходів до розв'язання «проблеми безбілетника» [20, 362–370]. Під впливом синергізму робота механізму відтворення СБ може призводити як до гармонізації розв'язання існуючих суперечностей завдяки їх узгодженню й пошуку компромісу, так і до дестабілізації, що зумовлюватиме зростання дефіциту бюджету й державного боргу, деструкції фіскального обміну, недовіру до дій уряду, погіршення якості надання СБ. Відповідно до вищесказаного, результативність механізму відтворення СБ залежатиме від методів, форм і важелів, серед яких доречно виокремити податки й бюджетні видатки, стандарти надання таких благ, систему ухвалення урядових рішень тощо.

Вважаємо, що в механізмі відтворення СБ необхідно виокремити такі основні підсистеми, як: 1) розроблення й ухвалення нормативно-правових актів, завдяки чому формуються стандарти й базові умови надання СБ; 2) виявлення уподобань споживачів СБ, що передбачає існування відповідної моделі суспільного вибору; акумулювання й розподіл бюджетних ресурсів, що пов'язане із нормуванням обсягів надання СБ, розробленням стратегій їх виробництва та узгодженням з чинними пріоритетами соціально-економічної політики; 4) розбудова державних інституцій та інфраструктури, що дозволяє координувати пропорції виробництва СБ у ринковій економічній системі з урахуванням динаміки зовнішніх і внутрішніх змін.

Згідно з даними табл., особливості дії підсистем механізму відтворення СБ в Україні пов'язані з такими чинниками: 1) зміни законодавства щодо основних податків, що свідчить про недостатню високу якість базових умов виробництва СБ; 2) розвиток представницької демократії, що має суперечливий характер, бо прогресивні зрушення в громадянському суспільстві недостатньо впроваджуються до електорального процесу; 3) загальні засади

акумулювання й розподілу бюджетних коштів для виробництва СБ, які до 2008 р. поступово набували ознак усталеності, в 2009–2014 рр. були знову розбалансовані; 4) характер національного демократичного уряду в умовах корупції та тіньової економіки вказує на погіршення якості надання суспільних благ, прояви рентопошукової та опортуністичної поведінки.

На цій підставі вважаємо, що для транзитивної економіки України закономірностями формування механізму відтворення СБ стали: 1) зміни в інституційному забезпеченні виробництва таких благ через становлення ринкової економічної системи, що призвело до ухвалення нових і внесення змін до існуючих нормативно-правових актів, формування нових підходів у роботі діючих державних інститутів і реформування сфери надання СБ; 2) перебудова сукупності взаємозв'язків і взаємовідносин механізму відтворення СБ із відповідними компонентами економічної системи, що спричинене переформатуванням процедури організації фіскального обміну, переходом до моделі представницької демократії і розбудовою громадянського суспільства; 3) перегляд принципів визначення граничних обсягів споживання СБ, індикаторами чого є пропорції розподілу та перерозподілу ВВП, ступінь втручання держави у роботу ринкового механізму, динаміка і структура бюджетного забезпечення їх виробництва; 4) розбудова багатоканальної системи фінансування виробництва СБ на підставі залучення до участі в цих процесах приватних партнерів і впровадження програмно-цільового бюджетування.

В Україні формування механізму відтворення СБ є незавершеним. Це пов'язане з тим, що «бюджетна, фінансова, податкова, дозвільна системи працюють на збільшення могутності великого фінансово-промислового, лихварського капіталу, що має монополістичну природу» [26, 6]; «вичерпання традиційних джерел фінансування соціальної сфери та початковою стадією формування нових (недержавних) джерел» [13, 279–280]; «недоконалістю бюджетної системи та бюджетного процесу, що зна-

Таблиця
Динаміка основних макроекономічних й інституційних індикаторів відтворення суспільних благ в Україні у 2000–2014 рр.

Показник	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Зведений бюджет, % ВВП															
Доходи	28,9	27,2	28,0	28,2	26,3	30,4	31,6	30,5	31,4	29,9	29,1	30,3	31,6	30,5	29,1
Видатки	28,3	27,5	27,3	28,4	29,7	32,1	32,2	31,4	32,6	33,7	34,9	31,7	34,9	34,9	33,4
Дефіцит/профіцит	0,6	-0,3	0,7	-0,2	-3,4	-1,8	-0,7	-1,1	-1,5	-4,1	-6,0	-1,8	-3,3	-4,4	-4,3
Державний борг, % ВВП	15,3	31,0	28,6	24,7	19,6	14,3	12,1	9,9	13,8	21,9	29,9	27,1	28,3	33,3	60,1
Інтегральний коефіцієнт тіньової економіки, % ВВП	37,2	26,7	26,6	30,6	30,7	28,0	27,6	28,0	34,0	39,0	38,0	32,0	31,0	35,0	42,0
Законодавчі зміни за основними податками, од.	58	29	23	29	31	29	14	9	13	33	18	18	22	9	26
податок на прибуток	22	12	9	14	9	9	4	3	4	10	8				
податок з доходів фізичних осіб	6	3	1	2	8	9	3	1	1	11	1	18*	22	9	26
податок на додану вартість	23	12	7	11	14	8	7	4	4	11	5				
акцизний збір	7	2	3	2	-	3	-	1	1	1	1				
Електоральний процес**	3,5	4	4,5	4	4,25	3,5	3,25	3	3	3,5	3,5	3,5	3,75	4	4
Громадянське суспільство	4	3,75	3,75	3,5	3,75	3	2,75	2,75	2,75	2,75	2,75	2,75	2,75	2,75	2,5
Національний демократичний уряд	4,75	4,75	5	5	5,25	5	4,5	4,75	4,75	5	5	5,5	5,75	5,75	6
Юридичний каркас і незалежність	4,5	4,5	4,75	4,5	4,75	4,25	4,25	4,5	4,75	5	5	5,5	6	6	6
Корупція	6	6	6	5,75	5,75	5,75	5,75	5,75	5,75	5,75	5,75	5,75	6	6	6,25

* Набув чинності Податковий кодекс України; ** 1 – max бальна оцінка, 7 – min бальна оцінка.

Джерело: Складено автором з використанням даних [21–25]

ходять свій прояв у низькому рівні ефективності мобілізації та використання суспільних фінансів, надмірному навантаженні на бюджет...» [15, 82].

Висновки. Таким чином, теоретико-методологічними особливостями функціонування механізму відтворення суспільних благ у ринковій економічній системі є: спорідненість з економічними, фінансовими, бюджетними і фіскальними механізмами; ієрархічність цілей, на підставі яких організовується взаємодія споживачів суспільних благ і держави, упорядковуються пропорції споживання приватних і суспільних благ і приводяться до дії процеси їх продукування; існування найголовніших підсистем і явище синергізму, що створює підґрунтя не лише для взаємозгодження суспільних інтересів, але й для дестабілізації надання таких благ. Загальною закономірністю роботи механізму відтворення суспільних благ у трансформаційній економічній системі України є його перманентна зміна внаслідок уповільненості фіскальної реформи, слабкості діючих інститутів в питаннях побудови ефективної моделі взаємодії держави й споживачів суспільних благ, декларативність пропорцій споживання приватних і суспільних благ.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому вивченні функціональних характеристик механізму відтворення суспільних благ у транзитивній економічній системі.

Література

- Винокурова Ю. А. Проблемы реформирования воспроизводства общественных благ в Российской Федерации : автореф. дис. на соиск. уч. ст. канд. эк. наук : спец. 08.00.01 «Экономическая теория» / Ю. А. Винокурова ; Казанский госуд. ун-тет им. В. И. Ульянова-Ленина. – Казань, 2001. – 19 с.
- Линева Н. К. Особенности локальных общественных благ в транзитивной экономике : автореф. дис. на соиск. уч. ст. канд. эк. наук : спец. 08.00.01 «Экономическая теория» / Н. К. Линева ; Южно-Уральский госуд. ун-тет. – Челябинск, 2004. – 25 с.
- Федорова Ю. В. Глобальные тенденции производства общественных благ : автореф. дис. на соиск. уч. ст. д-ра эк. наук : спец. 08.00.01 «Экономическая теория» / Ю. В. Федорова ; Саратовский госуд. социально-эконом. ун-тет. – Саратов, 2005. – 36 с.
- Длугопольський О. В. Суспільний сектор економіки і публічні фінанси в епоху глобальних трансформацій / О. В. Длугопольський. – Тернопіль : Екон. думка ТНЕУ, 2011. – 632 с.
- Binger A. Global Public Goods and Potential Mechanisms for Finance Availability / A. Binger // Background paper prepared for the Fifth Session of the Committee for Development Policy meeting. – 2003. – April 7–11. – 38 p.
- The New Public Finance : Responding to Global Challenges / [I. Kaul and others] ; Edited by I. Kaul, P. Conceicao. – New-York, Oxford : Oxford University Press, 2006. – 92 p.
- Hurwicz L. Designing Economic Mechanisms / L. Hurwicz, S. Reiter. – Cambridge, New-York : Cambridge University Press, 2006. – 356 p.
- Чухно А. Господарський механізм та шляхи його удосконалення на сучасному етапі / А. Чухно // Економіка України. – 2007. – № 3. – С. 60–67.
- Myerson R. B. Perspectives on Mechanism Design in Economic Theory / R. B. Myerson // American Economic Review. – 2008. – Vol. 98 (3). – P. 586–603.
- Ковалюк О. М. Фінансовий механізм організації економіки України (проблеми теорії і практики) / О. М. Ковалюк. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2002. – 396 с.
- Крупка М. І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України / М. І. Крупка. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. – 608 с.
- Фінансовий механізм структурної модернізації економіки України / [С. В. Онишко та ін.] ; За заг. ред. С. В. Онишко, В. П. Унінець-Ходаківської. – Ірпінь, 2013. – 606 с.
- Лисяк Л. В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України / Л. В. Лисяк. – К. : ДНУ АФУ, 2009. – 600 с.
- Запатріна І. В. Бюджетний механізм економічного зростання / І. В. Запатріна. – К. : Ін-т соц.-ек. стратегій, 2007. – 528 с.
- Тропіна В. Б. Суспільні фінанси в реалізації соціальної функції держави / В. Б. Тропіна // Чернігівський науковий часопис ЧДІЕУ. Серія 1. Економіка і управління. – Чернігів : ЧДІЕУ, 2011. – № 2. – С. 77–84.
- Єфименко Т. І. Податки в інституційній системі сучасної економіки / Т. І. Єфименко ; НАН України, Ін-т екон. та прогнозів. – К., 2011. – 688 с.
- Bowls S. Social preferences and public economics: Mechanism design when social preferences depend on incentives / S. Bowls, S.-H. Hwang // Journal of Public Economics. – 2008. – Vol. 92. – P. 1811–1820.
- Buchanan J. M. The Demand and Supply of Public Goods / J. M. Buchanan // Collected Works of James Buchanan – Indianapolis : Liberty Fund, Inc., 1999. – Vol. 5. – 224 p.
- Musgrave R. A. A Multiple Theory of Budget Determination / R. A. Musgrave // Finanzarchiv. – 1957. – Vol. 17 (3). – P. 333–343.
- Юданов А. Ю. Безбилетник или фальшивомонетчик? (об одном решении неразрешённой проблемы) / А. Ю. Юданов, Е. Г. Беккер // Теневая экономика – 2007 : Науч. ежегодник / Под общ. ред. Л. М. Тимофеева. – М. : РГГУ, 2008. – С. 360–376.

- Бюлетень Національного банку України. – 2015. – № 3. – 191 с.
- Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI ; Про податок на додану вартість : Закон України від 03.04.1997 № 168/97-ВР ; Про податок з доходів фізичних осіб : Закон України від 22.05.2003 № 889-IV ; Про оподаткування прибутку підприємств : Закон України від 28.12.1994 № 334/94-ВР ; Про акцизний збір на алкогольні напої тютюнові вироби : Закон України від 15.09.1995 № 329/95-ВР ; Про акцизний збір : Декрет Кабінету Міністрів України від 26.12.1992 № 18–92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>
- Тенденції тіньової економіки в Україні у 2014 році. – К., 2015. – 30 с.
- Державний та гарантований державний борг Україною станом на 31.12.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=224493.
- Nations in Transit 2003–2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://freedomhouse.org/reports>
- Соскін О. І. Роль державного регулювання у формуванні сучасної економічної моделі : зміна імператива в умовах хаосу / О. І. Соскін // Економічний часопис-XXI. – 2013. – № 1–2 (1). – С. 3–7.

Стаття надійшла до редакції 26.03.2015

References

- Vinokurova, Yu. A. (2001). *The problems of reformation of public goods reproduction in Russian Federation (Abstract of PhD thesis)*. Kazan State University named after V. I. Ulyanov-Lenin, Kazan, Rus. Federation (in Russ.).
- Lineva, N. K. (2004). *The peculiarities of local public goods in transition economy (Abstract of PhD thesis)*. South Ural State University, Chelyabinsk, Rus. Federation (in Russ.).
- Fedorova, Yu. V. (2005). *The global tendencies of public goods production. (Abstract of doctoral thesis)*. Saratov State Socio-Economic University, Saratov, Rus. Federation (in Russ.).
- Dluhopolskyi, O. V. (2011). *The public sector and public finance under epoch of global transformations*. Ternopil: Ekon. dumka TNEU (in Ukr.).
- Binger, A. (2003, April 7-11). Global Public Goods and Potential Mechanisms for Finance Availability. *Background paper prepared for the Fifth Session of the Committee for Development Policy meeting*.
- Kaul, I. et al. (2006). In I. Kaul, & P. Conceicao (Eds.). *The New Public Finance: Responding to Global Challenges*. New-York, Oxford: Oxford University Press.
- Hurwicz, L., & Reiter, S. (2006). *Designing Economic Mechanisms*. Cambridge, New-York: Cambridge University Press.
- Chukhno, A. (2007). The economic mechanism and the ways of its improvement on the contemporary stage. *Ekonomika Ukrainy (Economy of Ukraine)*, 3, 60-67 (in Ukr.)
- Myerson, R. B. (2008). Perspectives on Mechanism Design in Economic Theory. *American Economic Review*, 98(3), 586-603.
- Kovaliuk, O. M. (2002). *Financial mechanism of organization of economy of Ukraine (problems of the theory and practice)*. Lviv: Vyd. tsentr LNU im. I. Franka (in Ukr.).
- Krupka, M. I. (2001). *The finance and credit mechanism of the innovative development of economy of Ukraine*. Lviv: Vyd. tsentr LNU im. I. Franka (in Ukr.).
- Onyshko, S. V. et al. (2013). In V. P. Unynets-Khodakivska, & S. V. Onyshko (Eds.). *The financial mechanism of the structural modernization of economy of Ukraine*. Irpin (in Ukr.).
- Lysiak, L. V. (2009). *The budgetary policy in the government regulation system of the social-economic development of Ukraine*. Kyiv: DNNU AFU (in Ukr.).
- Zapatrina, I. V. (2007). *The budgetary mechanism of economic growth*. Kyiv: Ін-т соці.-ек. стратегій (in Ukr.).
- Tropina, V. B. (2011). Social finances in realization of social function of the country. *Chernihivskiyi naukoviyi chasopys ChDIEU (Chernigiv Scientific Annals)*. Series 1. Economic and management, 2, 77-84 (in Ukr.).
- Yefymenko, T. I. (2011). *Taxes in the institutional system of the contemporary economy*. Kyiv: NAN Ukrainy, Ін-т екон. та прогнозів. (in Ukr.).
- Bowls, S., & Hwang, S.-H. (2008). Social preferences and public economics: Mechanism design when social preferences depend on incentives. *Journal of Public Economics*, 92, 1811-1820.
- Buchanan, J. M. (1999). *The Demand and Supply of Public Goods*. In *Collected Works of James Buchanan (Vol. 5)*. Indianapolis: Liberty Fund, Inc.
- Musgrave, R. A. (1957). A Multiple Theory of Budget Determination. *Finanzarchiv*, 17(3), 333-343.
- Yudanov, A. Yu., & Bekker, E. G. Free-rider or counterfeiter? (about the one solution of the undecidable problem). In L. M. Timofeeva (Ed.). *The shadow economy: Scientific annual (360-376)*. Moscow: RGGU (in Russ.).
- The National Bank of Ukraine (2015). *Bulletin of The National Bank of Ukraine*, 3 (in Ukr.).
- The Tax Code (2010). The Law of Ukraine (1994). *About the Enterprise Profit Tax; The Law of Ukraine (2003)*. About the Personal Income Tax; The Law of Ukraine (1997). About the Value-Added Tax; The Law of Ukraine (1995). About the Excite on the Alcohol and Tobacco Goods; The Ministry Decree of Ukraine (1992). About the Excite. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>
- Trends of the Ukrainian shadow economy in 2014* (2015). Kyiv (in Ukr.).
- Public and government-guaranteed debt as of 31.12.2014*. Retrieved from http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=224493 (in Ukr.).
- Nations in Transit 2003-2014*. Retrieved from <https://freedomhouse.org/reports>
- Soskin, O. I. (2013). The role of state regulation in formation of the modern economic model: changing imperative in the conditions of chaos. *Ekonomichnij Casopis-XXI (Economic Annals-XXI)*, 1-2(1), 3-7 (in Ukr.).

Received 26.03.2015